

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
Відокремлений структурний підрозділ «ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ»
Кафедра економіки та менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Заступник директора

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Бізнес-планування
(назва навчальної дисципліни)

освітня
програма
спеціальність

Публічне управління та адміністрування
281 «Публічне управління та адміністрування»

Київ – 2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування» для студентів ВСП «ІНО КНУБА» освітня програма Публічне управління та адміністрування, спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», 2021. – 15 с.

Розробник: Тіхонова Наталія Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту Відокремленого структурного підрозділу «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури».

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки та менеджменту
Протокол від “30” серпня..... 2020 року № .1.2/1

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

_____
(підпис)

д.е.н., доцент І. В. Новикова

“30” серпня..... 2020 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітня програма, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		заочна форма навчання	
	<u>Освітня програма:</u> Публічне управління та адміністрування <u>Спеціальність:</u> 281 Публічне управління та адміністрування	Рік підготовки:	
		4	
		Семестр	
		7	
Загальна кількість годин – 150 год. (5 кредитів ЄКТС)		Лекції 30 год.	
	<u>Освітньо-кваліфікаційний рівень:</u> Бакалавр	Практичні, семінарські 30 год.	
		Лабораторні -	
		Контрольна робота 1	
		Самостійна робота 90 год.	
		Індивідуальна робота студентів під керівництвом викладача: -	
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні компетентностей щодо бізнес-планування в організаціях.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є засоби і методи бізнес-планування підприємства, механізм складання планів на підприємствах різних форм власності.

Завдання:

- формування навичок комплексного підходу до організації бізнесу;
- необхідність і доцільність використання бізнес-планів для сучасного здійснення бізнесу;
- ознайомлення студентів з механізмом розробки бізнес-планів;
- формування у студентів творчого підходу до розробки окремих складових бізнес-плану.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- сутність та функції бізнес-плану в ринковій економіці;
- склад інформації, яка потрібна для розробки бізнес-плану;
- послідовність розробки бізнес-плану;
- сутність стратегічного планування на підготовчій стадії розробки бізнес-плану;
- структуру бізнес-плану;
- призначення резюме бізнес-плану та вимоги для його складання;
- цілі та логіку дослідження ринку, визначення цільового ринку та місцезнаходження фірми;
- концепції поведінки фірми на ринку та сфери їх застосування;
- складові стратегії маркетингу і можливі підходи до їх висвітлення в бізнес-плані;
- різновиди ціноутворення та сфери їх застосування;
- мету, механізм й логіку розробки виробничого плану;
- мету і послідовність розробки організаційного плану;
- принципи визначення потреби фірми в персоналі;
- організаційно-правові форми бізнесу та їх вплив на кінцеві результати роботи фірми;
- способи зменшення ризику в підприємницькій діяльності;
- мету, значення та послідовність розробки фінансового плану;
- суть та способи підвищення ефективності презентації бізнес-плану.

вміти:

- знаходити і оцінювати нові ринкові можливості і формулювати бізнес-ідею;
- визначати цілі розробки та структуру бізнес-проекту;
- складати як бізнес-план в цілому, так і план маркетингової, виробничої, організаційної та фінансової діяльності як структурні елементи бізнес-плану;
- оцінювати ефективність та ризику бізнес-плану;
- використовувати різноманітні підходи, методи та способи до складання бізнес-плану;
- застосовувати сучасні програмні засоби для автоматизації фінансово – економічних розрахунків при бізнес-плануванні;
- презентувати бізнес-проект.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1. БІЗНЕС-ПЛАН У РИНКОВІЙ СИСТЕМІ ГОСПОДАРЮВАННЯ.

- 1.1. Сутнісна характеристика бізне-плану.
- 1.2. Цілі розробки бізнес-плану.
- 1.3.Формування інформаційного поля бізнес-плану.
- 1.4.Загальна методологія розробки бізнес-плану.

ТЕМА 2. ПІДГОТОВЧА СТАДІЯ РОЗРОБКИ БІЗНЕС-ПЛАНУ.

- 2.1. Логіка процесу стратегічного планування на підготовчій стадії.
- 2.2. Оцінка сприятливих зовнішніх можливостей та загроз для бізнесу.
- 2.3. Виявлення сильних та слабких сторін фірми.
- 2.4. Визначення місії фірми.
- 2.5. Формування цілей діяльності фірми.
- 2.6. Аналіз стратегічних альтернатив і вибір стратегії.

ТЕМА 3. СТРУКТУРА, ЛОГІКА РОЗРОБКИ ТА ОФОРМЛЕННЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ.

- 3.1. Структура бізнес-плану.
- 3.2. Логіка розробки бізнес-плану.
- 3.3. Вимоги до стилю написання та оформлення бізнес-плану.

ТЕМА 4. ПРОДУКТ (ПОСЛУГИ) І РИНОК.

- 4.1. Галузь, фірма та її продукція.
- 4.2. Дослідження ринку.

ТЕМА 5.МАРКЕТИНГ-ПЛАН.

- 5.1. Мета й логіка розробки маркетинг-плану.
- 5.2. Стратегія маркетингу.
- 5.3. Стратегія збуту та реалізації продукції (послуг) фірми.
- 5.4. Прогнозовані обсяги продажу.

ТЕМА 6.ВИРОБНИЧИЙ ПЛАН.

- 6.1. Головне завдання й складові виробничого плану.
- 6.2. Зміст виробничого плану.

ТЕМА 7.ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ПЛАН.

- 7.1. Цілі та структура організаційного плану.
- 7.2. Зміст основних розділів організаційного плану.

ТЕМА 8. ФІНАНСОВИЙ ПЛАН.

- 9.1. Значення, зміст і технологія розробки фінансового плану.
- 9.2. План доходів і видатків.
- 9.3. План грошових надходжень і витрат.
- 9.4. Плановий баланс.
- 9.5. Очікувані фінансові коефіцієнти.

ТЕМА 9. ОЦІНКА РИЗИКІВ.

- 8.1 Види можливих ризиків.
- 8.2. Концепція управління ризиками.
- 8.3. Заходи для нейтралізації або мінімізації негативних наслідків можливих ризиків.

ТЕМА 10. ПРЕЗЕНТАЦІЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ.

- 10.1. Цілі та завдання презентації бізнес-плану.
- 10.2. Організація проведення презентації бізнес-плану.
- 10.3. Способи підвищення ефективності презентації бізнес-плану.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин			
	заочна форма навчання			
	Усього	в тому числі		
		Лекції	Практичні	СРС
1	2	3	4	
Тема 1. БІЗНЕС-ПЛАН У РИНКОВІЙ СИСТЕМІ ГОСПОДАРЮВАННЯ.	10	3	2	5
Тема 2. ПІДГОТОВЧА СТАДІЯ РОЗРОБКИ БІЗНЕС-ПЛАНУ.	20	3	4	13
Тема 3. СТРУКТУРА, ЛОГІКА РОЗРОБКИ ТА ОФОРМЛЕННЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ.	20	3	4	13
Тема 4. ПРОДУКТ (ПОСЛУГИ) І РИНОК.	10	3	2	5
Тема 5. МАРКЕТИНГ-ПЛАН.	10	3	2	5
Тема 6. ВИРОБНИЧИЙ ПЛАН.	10	3	2	5
Тема 7. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ПЛАН.	20	3	2	15
Тема 8. ФІНАНСОВИЙ ПЛАН.	10	3	4	3
Тема 9. ОЦІНКА РИЗИКІВ.	20	3	4	13
Тема 10. ПРЕЗЕНТАЦІЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ.	20	3	4	13
Усього годин:	150	30	30	90

5. Темі практичних занять

Тема1. БІЗНЕС-ПЛАН У РИНКОВІЙ СИСТЕМІ ГОСПОДАРЮВАННЯ.

Питання для обговорення

1. Сутнісна характеристика бізне-плану.
2. Цілі розробки бізнес-плану.
3. Формування інформаційного поля бізнес-плану.
4. Загальна методологія розробки бізнес-плану.

Література

1. Макаренко С.М., Олійник М.Н. Бізнес-планування: навч.-метод. посіб. / С.М. Макаренко, М.Н. Олійник. – Херсон: «ТОФ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. – 224 с.
2. Бізнес-планування: навч. посіб. /Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
3. Бескровна Л.О. Бізнес-планування підприємства: навч. посіб. / Л.О. Бескровна. – Одеса: ОНАЗ ім.. О.С. Попова, 2012. – 124 с.
4. Козловський В.О. Бізнес-планування: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В.О. Козловський, О.Й. Лесько; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : Універсум-Вінниця, 2008. – 241 с.
5. Бизнес-планирование. Учеб. пособ. / Е.К. Торосян, Л.П. Сажнева, А.В. Варузов. – СПб.: Университет ИТМО, 2015. – 90 с.

6. Смирнова О.П., Беляева С.В. Бизнес-планирование: учеб. пособ. / О.П. Смирнова, С.В. Беляева. – Иваново: ИГХ-ТУ, 2015. – 140 с.

Тема 2. ПІДГОТОВЧА СТАДІЯ РОЗРОБКИ БІЗНЕС-ПЛАНУ.

Питання для обговорення

1. Оцінка сприятливих зовнішніх можливостей та загроз для бізнесу.
2. Виявлення сильних та слабких сторін фірми.
3. Визначення місії фірми.

Література

1. Макаренко С.М., Олійник М.Н. Бізнес-планування: навч.-метод. посіб. / С.М. Макаренко, М.Н. Олійник. – Херсон: «ТОФ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. – 224 с.
2. Бізнес-планування: навч. посіб. /Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
3. Бескровна Л.О. Бізнес-планування підприємства: навч. посіб. / Л.О. Бескровна. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 124 с.
4. Козловський В.О. Бізнес-планування: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В.О. Козловський, О.Й. Лесько; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : Універсум-Вінниця, 2008. – 241 с.
5. Бизнес-планирование. Учеб. пособ. / Е.К. Торосян, Л.П. Сажнева, А.В. Варузов. – СПб.: Университет ИТМО, 2015. – 90 с.
6. Смирнова О.П., Беляева С.В. Бизнес-планирование: учеб. пособ. / О.П. Смирнова, С.В. Беляева. – Иваново: ИГХ-ТУ, 2015. – 140 с.

Тема 3. СТРУКТУРА, ЛОГІКА РОЗРОБКИ ТА ОФОРМЛЕННЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ.

Питання для обговорення

1. Структура бізнес-плану.
2. Вимоги до стилю написання та оформлення бізнес-плану.

Література

1. Макаренко С.М., Олійник М.Н. Бізнес-планування: навч.-метод. посіб. / С.М. Макаренко, М.Н. Олійник. – Херсон: «ТОФ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. – 224 с.
2. Бізнес-планування: навч. посіб. /Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
3. Бескровна Л.О. Бізнес-планування підприємства: навч. посіб. / Л.О. Бескровна. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 124 с.
4. Козловський В.О. Бізнес-планування: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В.О. Козловський, О.Й. Лесько; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : Універсум-Вінниця, 2008. – 241 с.
5. Бизнес-планирование. Учеб. пособ. / Е.К. Торосян, Л.П. Сажнева, А.В. Варузов. – СПб.: Университет ИТМО, 2015. – 90 с.
6. Смирнова О.П., Беляева С.В. Бизнес-планирование: учеб. пособ. / О.П. Смирнова, С.В. Беляева. – Иваново: ИГХ-ТУ, 2015. – 140 с.

Тема 4. ПРОДУКТ (ПОСЛУГИ) І РИНОК.

Питання для обговорення

1. Галузь, фірма та її продукція.
2. Дослідження ринку.

Література

1. Макаренко С.М., Олійник М.Н. Бізнес-планування: навч.-метод. посіб. / С.М. Макаренко, М.Н. Олійник. – Херсон: «ТОФ «ВКФ «СТАР»ЛТД», 2017. – 224 с.
2. Бізнес-планування: навч. посіб. /Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
3. Бескровна Л.О. Бізнес-планування підприємства: навч. посіб. / Л.О.Бескровна. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 124 с.
4. Козловський В.О. Бізнес-планування: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В.О. Козловський, О.Й. Лесько; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : Універсум-Вінниця, 2008. – 241 с.
5. Бизнес-планирование. Учеб. пособ. / Е.К. Торосян, Л.П. Сажнева, А.В. Варузов. – СПб.: Университет ИТМО, 2015. – 90 с.
6. Смирнова О.П., Беляева С.В. Бизнес-планирование: учеб. пособ. / О.П. Смирнова, С.В. Беляева. – Иваново: ИГХ-ТУ, 2015. – 140 с.

Тема 5. МАРКЕТИНГ-ПЛАН.**Питання для обговорення**

1. Стратегія маркетингу.
2. Стратегія збуту та реалізації продукції (послуг) фірми.
3. Прогнозовані обсяги продажу.

Література

1. Макаренко С.М., Олійник М.Н. Бізнес-планування: навч.-метод. посіб. / С.М. Макаренко, М.Н. Олійник. – Херсон: «ТОФ «ВКФ «СТАР»ЛТД», 2017. – 224 с.
2. Бізнес-планування: навч. посіб. /Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
3. Бескровна Л.О. Бізнес-планування підприємства: навч. посіб. / Л.О.Бескровна. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 124 с.
4. Козловський В.О. Бізнес-планування: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В.О. Козловський, О.Й. Лесько; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : Універсум-Вінниця, 2008. – 241 с.
5. Бизнес-планирование. Учеб. пособ. / Е.К. Торосян, Л.П. Сажнева, А.В. Варузов. – СПб.: Университет ИТМО, 2015. – 90 с.
6. Смирнова О.П., Беляева С.В. Бизнес-планирование: учеб. пособ. / О.П. Смирнова, С.В. Беляева. – Иваново: ИГХ-ТУ, 2015. – 140 с.

Тема 6. ВИРОБНИЧИЙ ПЛАН.**Питання для обговорення**

1. Головне завдання й складові виробничого плану.
2. Зміст виробничого плану.

Література

1. Макаренко С.М., Олійник М.Н. Бізнес-планування: навч.-метод. посіб. / С.М.Макаренко, М.Н. Олійник. – Херсон: «ТОФ «ВКФ «СТАР»ЛТД», 2017. – 224 с.
2. Бізнес-планування: навч. посіб. /Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.

3. Бескровна Л.О. Бізнес-планування підприємства: навч. посіб. / Л.О.Бескровна. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 124 с.
4. Козловський В.О. Бізнес-планування: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В.О. Козловський, О.Й. Лесько; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : Універсум-Вінниця, 2008. – 241 с.
5. Бизнес-планирование. Учеб. пособ. / Е.К. Торосян, Л.П. Сажнева, А.В. Варузов. – СПб.: Университет ИТМО, 2015. – 90 с.
6. Смирнова О.П., Беяева С.В. Бизнес-планирование: учеб. пособ. / О.П. Смирнова, С.В. Беяева. – Иваново: ИГХ-ТУ, 2015. – 140 с.

Тема 7. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ПЛАН.

Питання для обговорення

1. Цілі та структура організаційного плану.
2. Зміст основних розділів організаційного плану.

Література

1. Макаренко С.М., Олійник М.Н. Бізнес-планування: навч.-метод. посіб. / С.М. Макаренко, М.Н. Олійник. – Херсон: «ТОФ «ВКФ «СТАР»ЛТД», 2017. – 224 с.
2. Бізнес-планування: навч. посіб. /Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
3. Бескровна Л.О. Бізнес-планування підприємства: навч. посіб. / Л.О.Бескровна. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 124 с.
4. Козловський В.О. Бізнес-планування: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В.О. Козловський, О.Й. Лесько; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : Універсум-Вінниця, 2008. – 241 с.
5. Бизнес-планирование. Учеб. пособ. / Е.К. Торосян, Л.П. Сажнева, А.В. Варузов. – СПб.: Университет ИТМО, 2015. – 90 с.
6. Смирнова О.П., Беяева С.В. Бизнес-планирование: учеб. пособ. / О.П. Смирнова, С.В. Беяева. – Иваново: ИГХ-ТУ, 2015. – 140 с.

Тема 8. ФІНАНСОВИЙ ПЛАН.

Питання для обговорення

1. Значення, зміст і технологія розробки фінансового плану.
2. План доходів і видатків.
3. План грошових надходжень і витрат.
4. Плановий баланс.
5. Очікувані фінансові коефіцієнти.

Література

1. Макаренко С.М., Олійник М.Н. Бізнес-планування: навч.-метод. посіб. / С.М. Макаренко, М.Н. Олійник. – Херсон: «ТОФ «ВКФ «СТАР»ЛТД», 2017. – 224 с.
2. Бізнес-планування: навч. посіб. /Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
3. Бескровна Л.О. Бізнес-планування підприємства: навч. посіб. / Л.О. Бескровна. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 124 с.
4. Козловський В.О. Бізнес-планування: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В.О. Козловський, О.Й. Лесько; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : Універсум-Вінниця, 2008. – 241 с.
5. Бизнес-планирование. Учеб. пособ. / Е.К. Торосян, Л.П. Сажнева, А.В. Варузов. – СПб.: Университет ИТМО, 2015. – 90 с.

6. Смирнова О.П., Беляєва С.В. Бизнес-планирование: учеб. пособ. / О.П. Смирнова, С.В. Беляєва. – Иваново: ИГХ-ТУ, 2015. – 140 с.

Тема 9. ОЦІНКА РИЗИКІВ.

Питання для обговорення

1. Види можливих ризиків.
2. Концепція управління ризиками.
3. Заходи для нейтралізації або мінімізації негативних наслідків можливих ризиків.

Література

1. Макаренко С.М., Олійник М.Н. Бизнес-планування: навч.-метод. посіб. / С.М. Макаренко, М.Н. Олійник. – Херсон: «ТОФ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. – 224 с.
2. Бизнес-планування: навч. посіб. /Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
3. Бескровна Л.О. Бизнес-планування підприємства: навч. посіб. / Л.О. Бескровна. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 124 с.
4. Козловський В.О. Бизнес-планування: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В.О. Козловський, О.Й. Лесько; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : Універсум-Вінниця, 2008. – 241 с.
5. Бизнес-планирование. Учеб. пособ. / Е.К. Торосян, Л.П. Сажнева, А.В. Варузов. – СПб.: Университет ИТМО, 2015. – 90 с.
6. Смирнова О.П., Беляєва С.В. Бизнес-планирование: учеб. пособ. / О.П. Смирнова, С.В. Беляєва. – Иваново: ИГХ-ТУ, 2015. – 140 с.

Тема 10. ПРЕЗЕНТАЦІЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ.

Питання для обговорення

1. Цілі та завдання презентації бізнес-плану.
2. Організація проведення презентації бізнес-плану.
3. Способи підвищення ефективності презентації бізнес-плану.

Література

1. Макаренко С.М., Олійник М.Н. Бизнес-планування: навч.-метод. посіб. / С.М. Макаренко, М.Н. Олійник. – Херсон: «ТОФ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. – 224 с.
2. Бизнес-планування: навч. посіб. /Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
3. Бескровна Л.О. Бизнес-планування підприємства: навч. посіб. / Л.О. Бескровна. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 124 с.
4. Козловський В.О. Бизнес-планування: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В.О. Козловський, О.Й. Лесько; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : Універсум-Вінниця, 2008. – 241 с.
5. Бизнес-планирование. Учеб. пособ. / Е.К. Торосян, Л.П. Сажнева, А.В. Варузов. – СПб.: Университет ИТМО, 2015. – 90 с.
6. Смирнова О.П., Беляєва С.В. Бизнес-планирование: учеб. пособ. / О.П. Смирнова, С.В. Беляєва. – Иваново: ИГХ-ТУ, 2015. – 140 с.

6. Самостійна робота студентів

Вимоги до організації самостійної роботи та структура навчальних завдань визначаються робочими навчальними програмами дисципліни.

Основними завданнями самостійної роботи студентів є підготовка і виконання поточних практичних занять, а також самостійне вивчення окремих тем під керівництвом викладача.

Інформаційно-методичним забезпеченням самостійної роботи студентів слугує перелік питань для самостійної підготовки, що передбачені планами семінарських занять, а також список літератури до теми.

Загальною методичною вимогою вивчення курсу є вироблення особистісно-практичного відношення студентів до проблем бізнес-планування на основі осмислення навчальної і наукової літератури. Основною рекомендацією із самостійного одержання і поглиблення знань з дисципліни може слугувати опрацювання та критичне осмислення рекомендованої літератури, насамперед першоджерел, а також підготовка схем і порівняльних таблиць.

Проблемно-пошукові питання до кожної з тем курсу покликані підготувати студента до проведення ним самостійної дослідницької роботи.

Самостійна та індивідуальна робота студентів покликана сприяти досягненню мети, яка поставлена перед курсом. Приступаючи до самостійної роботи, студент має усвідомити мету курсу та ті завдання, які стоять перед ним.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи спрямовані на закріплення навчального матеріалу. Їх виконання передбачає засвоєння основного змісту тем курсу.

Назва тем	годин
Тема 1. БІЗНЕС-ПЛАН У РИНКОВІЙ СИСТЕМІ ГОСПОДАРЮВАННЯ.	5
Тема 2. ПІДГОТОВЧА СТАДІЯ РОЗРОБКИ БІЗНЕС-ПЛАНУ.	13
Тема 3. СТРУКТУРА, ЛОГІКА РОЗРОБКИ ТА ОФОРМЛЕННЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ	13
Тема 4. ПРОДУКТ (ПОСЛУГИ) І РИНОК.	5
Тема 5. МАРКЕТИНГ-ПЛАН.	5
Тема 6. ВИРОБНИЧИЙ ПЛАН.	5
Тема 7. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ПЛАН.	15
Тема 8. ФІНАНСОВИЙ ПЛАН.	3
Тема 9. ОЦІНКА РИЗИКІВ.	13
Тема 10. ПРЕЗЕНТАЦІЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ.	13
Усього годин:	90

7. Тематика контрольних робіт

1. Що таке бізнес-план? У чому ви бачите призначення бізнес-плану?
2. Яке місце займає бізнес-план у системі планування діяльності фірми? Яку цінність має бізнес-план для менеджерів фірми?
3. З якими цілями розробляють бізнес-план? Які дії передбачає реалізація початкової стадії розробки бізнес-плану?
4. Як ви розумієте сутність економічної категорії „стратегія розвитку (діяльності) фірми? З яких етапів складається процес розробки стратегії у сфері сучасного бізнесу?
5. Які чинники оцінюються в процесі зовнішнього аналізу? Які вимоги ставляться до правильно сформульованої місії фірми?
6. В якій послідовності проводиться порівняльний SWOT-аналіз? Які цілі він

ставить?

7. Від чого залежить вибір фірмою стратегії диференціації?
8. Які фактори впливають на зміст бізнес-плану? Як впливає на зміст бізнес-плану аудиторія, на яку він розрахований?
9. Чому бізнес-план залежить від сфери, до якої належить даний бізнес? Яка основна інформація наводиться на титульному аркуші?
10. Як би ви охарактеризували призначення резюме в бізнес-плані? Що рекомендується включати в додатки до бізнес-плану?
11. Які основні цілі опрацювання розділу „Галузь, фірма та її продукція”? З яких підрозділів складається розділ „Галузь, фірма та її продукція”?
12. Яку інформацію потрібно навести в підрозділі „Аналіз стану справ у галузі”?
13. На які питання слід звернути увагу, характеризуючи фірму? Чому в бізнес-плані необхідно розглянути питання про перспективи зростання фірми?
14. Для чого в бізнес-плані опрацьовують розділ „Дослідження ринку”?
15. Як здійснюється процес сегментації та вибору цільового ринку?
16. В якій послідовності здійснюється аналіз та оцінка конкурентної ситуації на ринку продукції фірми? Які конкретно інструменти можна застосовувати в процесі оцінки конкурентної позиції фірми на ринку.
17. У зв'язку з чим показники фінансового плану є особливо важливими для:
  - а) Самого підприємця;
  - б) Потенційного кредитора або інвестора?
18. З яких підрозділів складається розділ „Фінансовий план”? Які цілі мають розрахунки фінансових коефіцієнтів?
  1. В якій послідовності здійснюється розробка маркетинг-плану?
  2. Як впливає стадія життєвого циклу продукту фірми на визначення орієнтирів маркетингової діяльності фірми?
  3. Які типи маркетингових підходів можуть бути використані для розробки стратегії маркетингу? У чому полягає їх сутність?
  4. За допомогою яких інструментів реалізується загальна маркетингова стратегія фірми? Як ви розумієте поняття „маркетингова суміш”?
  5. Які фактори враховуються для визначення ціни продукції фірми? Які ви знаєте моделі та стратегії ціноутворення? У чому полягає їх сутність?
  6. Як складається бюджет рекламної діяльності фірми і про що він свідчить?
  7. Що таке політика підтримки продукту бізнесу і як її треба висвітлити в бізнес-плані?
  8. Для чого в бізнес-плані характеризується майбутня стратегія маркетингу фірми?
  9. Які варіанти прогнозів обсягів продажу рекомендується опрацювати в бізнес-плані?
  10. Які цілі переслідує розробка виробничого плану? Які фактори визначають обсяги виробничого плану та глибину викладу матеріалу в цьому розділі?
  11. Чому виробничий план, як правило, починається з опису виробничих операцій? Що конкретно має бути зазначене в підрозділі „Машини та устаткування”?
  12. Яка інформація наводиться в підрозділі „Сировина, матеріали та комплектувальні вироби”?
  13. Як у виробничому плані визначаються потреби бізнесу у виробничих та невиробничих приміщеннях?
  14. На які зовнішні фактори треба звернути увагу в процесі розробки виробничого плану?
  15. Які фактори визначають логіку розробки розділу „Оцінка ризиків”? Які типи ризиків найчастіше розглядаються в бізнес-плані? Від чого залежить вибір типів ризиків, які треба розглянути в бізнес-плані?
  16. Як ви розумієте процес реагування на небезпеки та загрози бізнесу? Що таке

альтернативний план? Для чого його розробляють?

17. За допомогою яких засобів можна нейтралізувати або зменшити негативні наслідки ризикової діяльності фірми?

18. Які види ризиків доцільно страхувати і чому? У чому сутність самострахування? Коли доцільно використовувати метод самострахування?

Контрольна робота є не лише важливою формою поточного та підсумкового контролю успішності студентів (своєрідним письмовим іспитом), але й ефективним засобом вивчення матеріалу курсу, систематизації набутих знань. Підготовка контрольної роботи дає змогу отримати важливий досвід самостійної роботи з навчальною, методичною та спеціально науковою літературою, апробувати важливість теоретичних знань та практичних навичок в ході вирішення конкретних теоретичних і практичних завдань.

В ієрархії академічних робіт важливість контрольних подекуди незаслужено применшується, відсувається на другорядні позиції. Втім, за ступенем складності, контрольні роботи, часто переважають курсові, особливо, якщо контрольну роботу належить писати безпосередньо на занятті (семінарському чи заліковому). Адже, студенту доводиться працювати цілком самостійно без можливості отримати допомогу від викладача у вигляді уточнюючого питання чи репліки-підказки. І це за умови прискіпливої уваги до деталей і величезному значенні, яке завжди надається писаному тексту!

Втім, в центрі нашої уваги постануть контрольні роботи іншого типу – ті, що пишуться вдома на задалегідь визначену тему.

Переважно такий вид робіт виконується студентами-заочниками, але не тільки, адже окремі курси та спецкурси які вивчаються студентами стаціонарної форми навчання також завершуються контрольною роботою як підсумковою формою контролю.

Для успішного виконання контрольної роботи належить дотримуватися наступних принципів:

По-перше, контрольна робота повинна бути виконана самостійно, на основі глибокого та усебічного вивчення рекомендованої літератури. На жаль, окремі студенти замість самостійного вивчення та викладу теми копіюють контрольні роботи, виконані іншими студентами або механічно переписують відповідні розділи підручників та навчальних посібників. Навчальна користь від такої роботи мінімальна, а тому, таку роботу не буде зараховано!

По-друге, в ході розробки теми і виконання поставлених завдань важливо продемонструвати глибокі знання та розуміння основних питань теми. При цьому студент повинен відбирати найбільш важливий матеріал, весь час тримаючись теми, водночас, належить позбавлятися як непотрібних деталей так і стеретися загубити зв'язок з темою, віддалившись від неї в тексті дослідження.

По-третє, положення контрольної роботи належить розкривати на високому теоретичному рівні: усі ключові поняття та категорії потрібно супроводити визначенням; методи дослідження в тексті контрольної роботи визначати не обов'язково, але бути послідовним в питаннях обраної дослідницької стратегії необхідно; кожне хоч скільки-небудь суперечливе твердження потрібно підкріплювати фактами, статистичними даними або посиланням на авторитетні джерела.

По-четверте, викладати матеріал в контрольній роботі потрібно логічно виважено та послідовно, уникаючи повторення, необґрунтованих пропусків матеріалу.

По-п'яте, в кінці кожного розкритого питання та роботи загалом належить робити висновки та узагальнення.

Окрім змісту контрольної роботи потрібно бути уважним щодо правил її оформлення. Дотримання цих вимог є не простою формальністю, а свідченням наукової культури автора, важливої наукової етики та трудової дисципліни, виявом поваги до всіх, хто буде знайомитися із текстом дослідження!

Вимоги до оформлення контрольних робіт:

Обсяг контрольної роботи повинен становити друкованого тексту 20-30 сторінок. Текст друкують з однієї сторони стандартного аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм); комп'ютерний набір – 14 кегль, 1,5 інтервали, шрифт Times New Roman; розмір берегів (полів): ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Структура роботи:

- Титульний аркуш
- План (зміст)
- Вступ
- Основна частина
- Висновки
- Список літератури.

У плані вказуються назви всіх структурних елементів. При цьому, «план», «вступ», «висновки» не мають порядкового номера; у плані не вживається термін «основна частина», вказуються лише назви розділів та їх порядковий номер.

Вступ має на своїй меті зорієнтувати читача в подальшому викладі матеріалу. Тут аргументується актуальність дослідження, констатується, що зроблено у даній сфері попередниками, формулюються мета та завдання роботи, перераховуються положення, які будуть обґрунтовані. Обсяг вступу – 1-2 сторінки.

Основна частина може мати один або декілька розділів, в яких осмислено і логічно викладено головні положення й ідеї, що містяться у вивченій літературі. У тексті обов'язкові посилання на першоджерела. Важливо прослідкувати, щоб основна частина не мала форми монологу. Аргументуючи власну позицію, потрібно аналізувати і оцінювати позиції різних дослідників, з чимось погоджуватися, щось заперечувати, дещо спростовувати. Установка на діалог дозволить уникнути некритичного запозичення матеріалу з чужих праць - компіляції. Виклад матеріалу основній частині здійснюється згідно з планом. План основної частини може бути складений з використанням різних методів угруповання матеріалу: класифікації (емпіричні дослідження), типології (теоретичні дослідження), періодизації (історичні дослідження).

Висновки містить головні підсумки з тексту основної частини, наголошується, як виконані завдання і чи досягнуті цілі, сформульовані у вступі. Обсяг висновків – 1,5 – 2 сторінки.

8. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний) метод: викладач організує сприймання та усвідомлення студентами інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її.

Репродуктивний: викладач дає завдання, у процесі виконання якого студенти здобувають уміння застосовувати знання за зразком.

Проблемного виконання: викладач формулює проблему і вирішує її, студенти стежать за ходом творчого пошуку (студентам подається своєрідний еталон творчого мислення).

Частково-пошуковий.(евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності студентів).

Дослідницький: викладач ставить перед студентами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

Інформаційно-повідомляючий метод викладання і виконавчий метод учіння. Передбачають викладання навчального матеріалу без докладного пояснення,

узагальнення й систематизації, а студенти — заучують його без достатнього аналізу та осмислення;

Пояснювальний метод викладання і репродуктивний метод учіння. Викладач не тільки повідомляє певні факти, але й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння студентами (студенти засвоюють матеріал на рівні розуміння і запам'ятовування);

Інструктивно-практичний метод викладання і продуктивно-практичний метод учіння. Викладач інструктує студентів словесними, наочними або практичними способами, як виконувати певні практичні дії; студенти за допомогою вправ відшліфовують різні уміння і навички.

Пояснювально-спонукальний метод викладання і частково-пошуковий метод учіння. Викладач частину навчального матеріалу подає в готовому вигляді, іншу частину — через проблемні завдання; студенти засвоюють навчальний матеріал як за допомогою репродуктивного, так і творчого, дослідницького методу.

Спонукальний метод навчання і пошуковий метод. Викладач ставить перед студентами проблемні питання і завдання, організовуючи їх самостійну діяльність; студенти самостійно здобувають і засвоюють нові знання в основному без допомоги викладача.

9. Методи контролю

Поточний контроль знань здійснюється під час проведення консультацій, опитуванням на семінарських (практичних) заняттях.

Засобом підсумкового контролю є залік.

10. Розподіл балів, які студенти отримують студенти

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

1. Результати роботи студентів на лекціях;
2. Результати роботи студентів на практичних заняттях;
3. Якість виконання контрольної роботи.

Система рейтингових балів та критерії оцінювання

1. Робота студентів на лекціях

Максимальна кількість балів за роботу на лекціях дорівнює:

10 балів × 3 лекцій = 30 балів.

Критерії оцінювання:

10 – студент уважно слухає викладача і ретельно конспектує теоретичний матеріал;

5 – студент присутній на занятті, але не уважно слухає викладача, неохайно конспектує теоретичний матеріал;

0 – відсутність на лекційному занятті.

2. Робота студентів на практичних заняттях

Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює: 15 балів × 2 п. з. = 30 балів

Критерії оцінювання:

15 – ґрунтовна відповідь, відображення власної позиції, активна участь у дискусіях;

10 – правильна відповідь, активна участь у дискусіях;

5 – відповідь неточна або неповна, пасивна участь у дискусіях;

0 – відсутність на практичному занятті.

3. Контрольна робота

Максимальна кількість балів за виконання контрольної роботи дорівнює = 40 балів.

Критерії оцінювання:

40 – правильна відповідь;

20-39 – відповідь неточна або неповна;

10-19 – відповідь неточна або неповна;

0 – відповідь неправильна або відсутня

Розрахунок шкали (R) рейтингу

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$R C = 10 \times 3 + 15 \times 2 + 40 = 100 \text{ балів}$$

Таким чином, рейтингова шкала з дисципліни складає $R = R C = 100$ балів.

Студенти, які набрали протягом семестру рейтинг з кредитного модуля менше 0,6R зобов'язані виконувати залікову контрольну роботу.

Студенти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів (0,6R) мають можливості:

а) отримати залікову оцінку (залік) так званим автоматом; відповідно до набраного рейтингу;

б) виконувати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки. При цьому попередній рейтинг студента з дисципліни скасовується і він отримує оцінку тільки за результатами залікової контрольної роботи.

Критерії підсумкового оцінювання

Сума балів	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	Відмінно (A)	Відмінно	Зараховано
82-89	Дуже добре (B)	Добре	
74-81	Добре (C)		
64-73	Задовільно (D)	Задовільно	Не зараховано
60-63	Достатньо (E)		
35-59	Незадовільно (FX)	Незадовільно	
1-34	Неприйнятно (F)		

11. Методичне забезпечення

Робоча програма (розглянута та схвалена на засіданні кафедри). Плани занять, конспект лекцій. Перелік основної та додаткової літератури. Навчально-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо. Методичні розробки для проведення окремих занять.

12. Рекомендована література

Базова

1. Бізнес-планування: навч. посіб. /Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
2. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: Навчальний посібник. – Вид. 2-ге/ С.Ф. Покропивний, С.М. Соболев, Г.О.Швиданенко, О.Г. Дерев'янку. – К.:КНЕУ, 2002. – 379 с.
3. Бескровна Л.О. Бізнес-планування підприємства: навч. посіб. / Л.О. Бескровна. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 124 с.
4. Козловський В.О. Бізнес-планування: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. /

- В.О. Козловський, О.Й. Лесько; Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : Універсум-Вінниця, 2008. – 241 с.
5. Макаренко С.М., Олійник М.Н. Бізнес-планування: навч.-метод. посіб. / С.М. Макаренко, М.Н. Олійник. – Херсон: «ТОФ «ВКФ «СТАР»ЛТД», 2017. – 224 с.
  6. Смирнова О.П., Беляева С.В. Бизнес-планирование: учеб. пособ. / О.П. Смирнова, С.В. Беляева. – Иваново: ИГХ-ТУ, 2015. – 140 с.
  7. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств / Затверджено наказом Міністерства економіки України від 6 вересня 2006 р. N 290.

Допоміжна

8. Агафонова Л. Г. Підготовка бізнес-плану: практикум Л.Г. Агафонова, О. В. Рога. – К. : Знання, 2000– 158 с.
9. Алексеев М. М. Планирование деятельности фирмы / Алексеев М. М.– М. : Финансы и статистика, 2001. – 246 с.
10. Барроу К. Бизнес-план / Барроу К., Барроу П., Браун Р. – К. : Знання, 2001. – 258с.
11. Бизнес-план: Метод, материалы / [под ред. Маниловского Р. Г.]. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 160 с.
12. Бизнес-план: рекомендации по составлению / [под ред.Маниловского Р. Г.]. – М. : Приор, 2002. – 304 с.
13. Бизнес-планирование / [под. ред. Попова В. М. и др.]. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 672 с. Богомоллов А. Ю. Бизнес-план: методик аразработки / Богомоллов А. Ю. – М.: Ось-89, 2000. – 576 с.
14. Внутрішній економічний механізм діяльності підприємства / М. Г. Грещак [та ін.]. // Планування діяльності. – К. : КНЕУ, 2001. – 298 с.
15. Деловое администрирование: практические ситуации, деловые игры, упражнения / [под ред. Страховой О. А.]. – СПб. : Питер, 2001. – 175 с.
16. Економіка виробничого підприємства / [за ред. Петровича І. М.]. – К.: Слово, 2002. – 449 с.
17. Економіка підприємства: підручник / [за ред. Покропивного С. Ф.]. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.
18. Мірошніченко А. В. Діловий успіх і маркетинг / А. В. Мірошніченко.– К. : А.Л.Д., 1997. – 64 с
19. Орлов О. О. Планування діяльності промислового підприємства: підручник / О. О. Орлов. – К. : Скарби, 2002. – 336 с.
20. Планування на підприємствах: навч.посібник. / [під заг. ред. Ільїна А. І.]. – Мінськ : ТОВ Новое знание, 2000. – 396 с.
21. Планування на підприємствах: навч.посібник. / [під заг. ред. Ільїна А. І.]. – Мінськ : ТОВ Новое знание, 2000. – 415 с.
22. Покропивний С. Ф. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: навч. посіб. / Покропивний С. Ф., Соболь С. М., Швиданенко Г. О. – К. : КНЕУ, 1999. – 208 с.
23. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные деловые вопросы с анализом деловых ситуации / В. П. Савчук. – К. : Максимум, 2001. – 598 с.
24. Сборник бизнес-планов с комментариями и рекомендациями / [под ред. Попова В. М.]. – М : НОМ и Д, 2002. – 360 с.
25. Семь нот менеджмента / [под ред. Красновой В. А. и др.]. – М., 2001,– 656 с.
26. Сирополис Н. К. Управление малым бизнесом: руководство для

- предпринимателей / Сирополис Н. К. – М. : Дело, 1997. – 672 с.
27. Скворцов М. Н. Бизнес-план предприятия / Скворцов М. Н. – К. : Выща шк., 1995. – 189 с.
28. Сухова Л. Ф. Практикум по разработке бизнес-плана и финансовому анализу предприятия: учеб. пособие / Сухова Л. Ф. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 160 с.
29. Финч Б. 30 минут для подготовки бизнес-плана / Финч Б. – М. : Лори, 2000. – 79 с.
30. Шудра В. Ф. Как подготовить успешный бизнес-план / В. Ф. Шудра, А. Н. Беличко. – К. : Капрал, 1997. – 106 с.

Интернет-джерела

31. <http://portal.rada.gov.ua/> – Верховна Рада
32. <http://minagro.gov.ua/>/<http://www.ukrstat.gov.ua/> - Державна служба статистики України
33. <http://www.minfin.gov.ua/> – Міністерство фінансів України